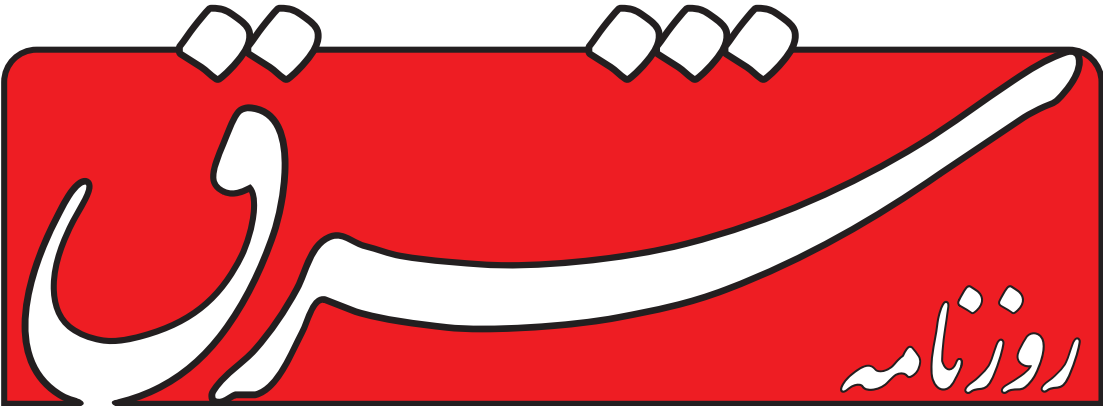

متهمان مشمول عفو، ارفاق قانونی، مرخصی کاهش مبلغ وثیقه و تبدیل قرار می‌شوند

دستور از‌های برای گره‌گشایی از پرونده بازداشتی‌های اخیر

روز گذشته همراه شد با دو خبر عفو و بخشش زندانیان و بازداشتی‌های اخیر؛ یکی هدیه دستگاه قضا بابت برد تیم ملی ایران در جام جهانی بود و دیگری ماحصل دیدار مردمی رئیس دستگاه عدلیه که در هفته گذشته برگزار شده بود.

صفحه ۲

یکشنبه ۶ آذر ۱۴۰۱ • ۲ جمادی‌الاول ۱۴۴۴ • ۲۷ نوامبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۳۱ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: بیانیه انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی در اعتراض به توقیف روزنامه جهان صنعت، چالش‌های رئیس‌جمهوری مصر برای اجرائی‌کردن اصلاحات سیاسی و اقتصادی و یادداشت‌هایی از ناصر ذاکری، محمود فاضلی

«شرق» از پالس‌های متعدد منفی باکو، پیامدهای ناخوشایند آن و حسن همجواری با ارمنستان گزارش می‌دهد

لجاجت قفقاز

گزارش تیتربک را در صفحه ۳ بخوانید

«شطرنج‌بازی» به نام کارلوس کی‌روش

ایران در چه صورتی از مرحله گروهی صعود می‌کند؟

یادداشت

نظام ریاستی و پارلمانی بحث بی‌فایده

محمد مهاجری

چند سال است هرازگاهی بحث بر سر «نظام ریاستی» و «نظام پارلمانی» داغ می‌شود. در نوع اول تفکیک قوا کاملاً رعایت می‌شود و کشور دارای رئیس‌جمهور است که مستقیماً از طرف مردم انتخاب می‌شود. در نظام پارلمانی، مجلس محور قدرت است و دولت (رئیس‌جمهور یا نخست‌وزیر) از طرف پارلمان برگزیده می‌شود. در این نوع از حکومت، تفکیک قوا به اندازه مدل نخست مستحکم نیست... گروهی مدل اول و گروهی مدل دوم را می‌پسندند. طرفداران نظام ریاستی، مدافع دولت مقتدر با اختیارات زیاد هستند و موافقان نظام پارلمانی، دولتی را به تصویر می‌کشند که هر وقت از چشم مجلس افتاد، بلافاصله عوض شود. در حالت دوم، رئیس‌جمهوری یا برای مردم انتخاب می‌شود که کاملاً تشریفاتی است و نخست‌وزیر (رئیس دولت) از طرف پارلمان برگزیده می‌شود و همه کارهای اجرائی در دست اوست. به نظر می‌رسد نظام پارلمانی، در کشور ما فعلاً و در کوتاه‌مدت قادر به عملیاتی‌شدن نیست؛ زیرا در این سیستم، باید احزاب پر قدرت با ساختارهای مستحکم وجود داشته باشد که در حال حاضر کشور فاقد آن است و بعید می‌نماید دست‌کم در دو سه دهه آینده چشم‌انداز روشنی برای احزاب قدرتمند وجود داشته باشد. دلایلش هم کاملاً روشن است. دولت احزاب را رقیب خود می‌بیند و ضمن بی‌اعتمادی به آنها فقط تشکل‌هایی را می‌پسندد که نه‌تنها با سیاست‌های کشور هماهنگ باشند بلکه آنها را تأیید کنند و به‌یبه و چه‌چه بگویند. تا وقتی که تأسیس حزب (حتی احزاب کاملاً همراه با سیستم سیاسی) شکل بگیرد و حتی کادر مرکزی آنها پس از تأیید صلاحیت از سوی سیستم انتخاب شوند، احزاب پر قدرت و توانمندی که بتوانند موضوعات اساسی جامعه را به چالش بکشند، وجود نخواهد داشت. از اینها مهم‌تر اینکه در فلسفه سیاسی حاکم بر اندیشه‌ورزان کشور، حزب وسیله‌ای پیش‌یافتاده برای رسیدن به قدرت است؛ بدون آنکه برای خود شأن پاسخ‌گویی قائل باشد. در ۱۱ دوره مجلس گذشته، کدام حزبی را به خاطر داریم که با وجود در دست داشتن اکثریت پارلمان، مسئولیت مصوبات را قبول کرده باشد؟ در واقع نمایندگی مجلس، پستی است بسیار لذت‌بخش و هریک از اعضای پارلمان می‌توانند هر چه خواستند بگویند، به هر چه دلشان خواست رای مثبت یا منفی بدهند، به هر وزیری رای اعتماد بدهند یا ندهند و دست آخر نیز هیچ مسئولیتی را نپذیرند. حال فرض کنید با چنین مجلسی، بخواهیم «نظام پارلمانی» داشته باشیم. آیا هیچ تضمینی وجود دارد که روی کار آمدن یا ساقط‌کردن یک دولت، کسی را پاسخ‌گو کند؟ قطعاً خیر. همچنین فرض کنید مجلس (همان‌گونه که در مجلس یازدهم شاهدش هستیم) برآمده از اقلیتی از آرای شهروندان باشد. از این مجلس ضعیف، انتظار می‌رود به نخست‌وزیر قوی رای بدهد؟

ادامه در صفحه ۵

«شرق» در گفت‌وگو با کارشناسان فضای موجود در سیاست خارجی ایران را بررسی کرد

مسئله‌ای چند وجهی یا چالشی چند لایه؟

درحالی‌که فضای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در موضوعات مختلف از مذاکرات احیای برجام و پرونده فعالیت‌های هسته‌ای گرفته تا ارسال پهپاد به روسیه، اعتراضات، حقوق بشر و... با چالشی از سوی غربی‌ها مواجه است....

صفحه ۳

کارشناسی می‌گویند دست‌نگه دارید اصرار برای آنگیری سد چم شیر به چه دلیل است؟

تحلیلی از جواد اطاعت

چالش سیاسی در ایران دلایل و پیامدها

کارشناسان اقتصاد چشم‌انداز نرخ تورم در ایران را هشدار دهنده توصیف می‌کنند

بزنگاه تورم

لایحه «اهدای جنین در مراکز نابرابری» برای پرکردن خلأهای قانونی در حال نهایی شدن است

استرداد ممنوع!

سخت‌گویی بخش دیگری از جامعه را برعهده گرفته و با هزینه‌کردن از حیثیت و آبرو و اندوخته‌های معنوی خود، به دلیل عشق و علاقه به وطن و سرنوشت کشور، تلاش کردند تا راهی برای گشایش در فضای سیاسی کشور بکشایند؛ اما اصرار دولت بر روش‌های گذشته، موجب شده تا امثال احمد زیدآبادی بیش‌ازپیش درباره نتیجه روش خود دچار تردید شوند. زیدآبادی از هیچ رانتی بهره‌مند نبوده، شغل دانشگاهی و پژوهشی مناسب احوال و دانشش از او دریغ داشته شده و مدت‌ها نیز از نوشتن منع شده بود. فردی با چنین سوابقی و تحمل زندان، با رویکردی عقلانی نگران آینده کشور است؛ اما تئورهای دو طرف حضور او را مانعی در راه خود می‌پندارند. در این وضعیت آیا ادامه کار زیدآبادی در نقطه‌ای که ایستاده برای او تحمل‌پذیر است؟ آیا عقلانی در میان جناح اسولکر یافت می‌شوند که حساسیت شرایط موجود و افق‌های نگران‌کننده پیش‌روی کشور را یادآور شوند و تلاش کنند با استفاده از ظرفیت افراد و شخصیت‌های مشفق و دلسوز و عاقل و وطن‌دوست راهی برای برطرف‌کردن شرایط دشوار کنونی یافته شود؟

۳- احمد زیدآبادی حق دارد برای سرنوشت کشور و حتی وقت و هزینه‌ای که می‌پردازد، نگران باشد و براساس این نگرانی‌ها وعظای نوشتن را به تلقایش ببخشد؛ اما آنچه از زندگی و تجارب زیدآبادی می‌شناسیم و می‌شناسیم، زیدآبادی نمی‌تواند نسبت به سرنوشت ایران و ایرانیان برای زمانی طولانی ننویسد. زیدآبادی دوباره می‌نویسد؛ چون ایران ما همچنان چشم‌انتظار قلم و قدم‌های مسئولانه و مشفقانه فرزندان خود است.

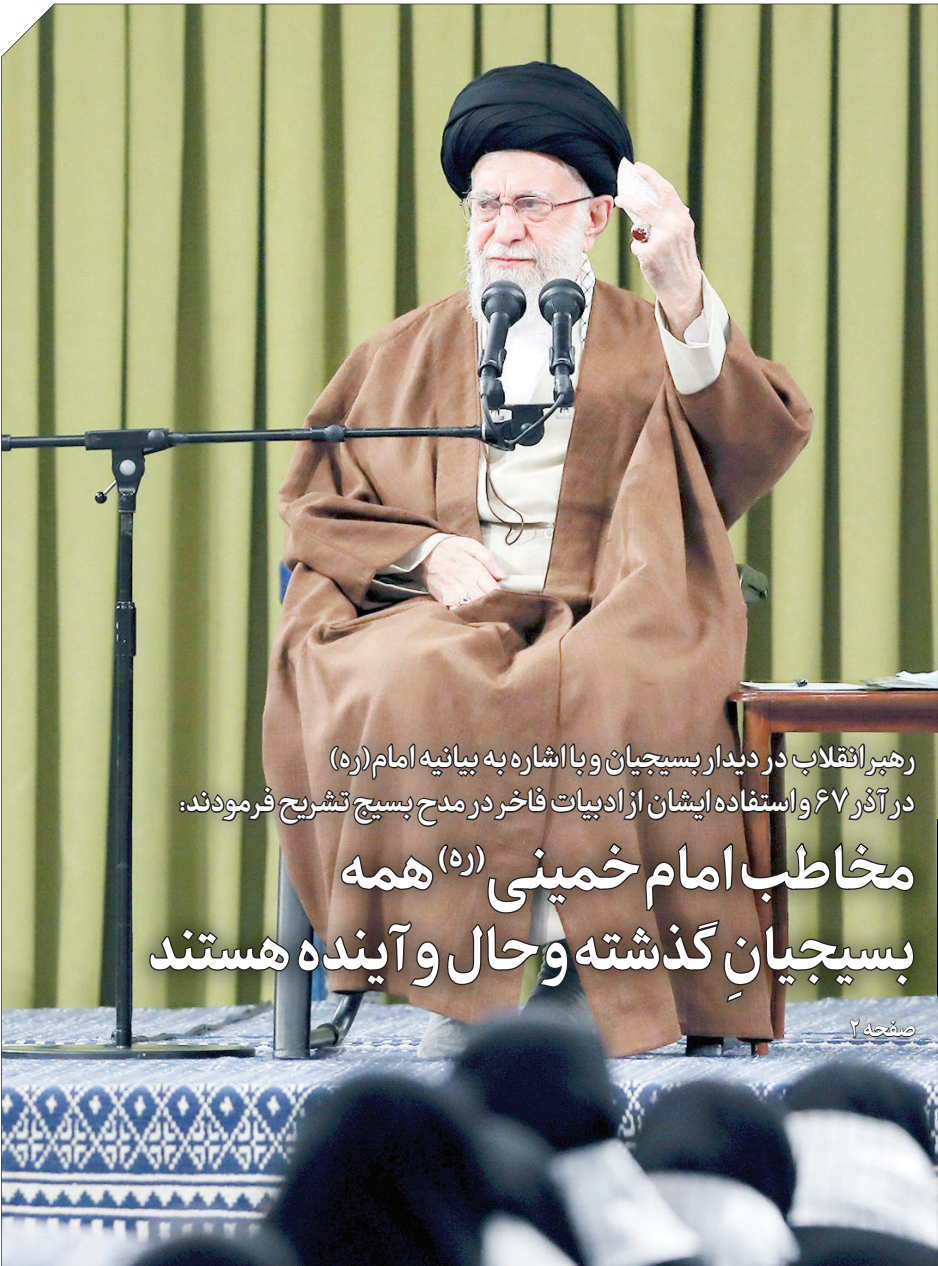
احمد زیدآبادی نظر دولت-ملت او است که در قالب انتشار کتاب الزامات سیاست در عصر ملت-دولت در سال‌های گذشته به عرصه عمومی عرضه شد. براساس این در سال‌های گذشته هر زمانی که فرصتی دست داده، زیدآبادی در قالب یادداشت و مصاحبه و سخنرانی موضوع خود را تشریح کرده و به صورت منصفانه هم دولت و حاکمیت از مورد انتقاد قرار داده و هم بخشی از اپوزیسیون را از انتقاد با توصیه‌های مشفقانه بی‌بهره نگذاشته است. حتی برای نشان‌دادن حسن نیت و پابندی خود به اصل گفت‌وگو و مدارا در برنامه شیوه نیز حاضر شد و در مناظره دانشگاه شریف نیز نظر خود را با دانشجویان این دانشگاه که در جلسه حاضر بودند، در میان گذاشت. جدا از واکنش‌های برخی از تندروهای دو طرف مواضع احمد زیدآبادی در عرصه عمومی مخاطب خود را یافته و علاقه‌مندان زیادی از آن استفاده می‌کنند. احمد زیدآبادی نشان داد صدقانه نگران سرنوشت کشور است.

۲- با وجود مواضع مشفقانه و دلسوزانه احمد زیدآبادی، در ماه‌های گذشته به‌ویژه از دوره‌ای که قوا یکدست شده، کمتر اصلاحی در روش‌های جاری روی داده که نشان دهد پیام افراد مشفق و دلسوز و منصف و نگران سرنوشت ایران مانند زیدآبادی بر تغییر رویکردهای جاری در عرصه سیاست خارجی و داخلی اثر مشهودی در پی داشته است. کمتر اقدام جدی، اثرگذار و راهبردی سازنده‌ای برای ایجاد امید ملی یا کاهش دلایل ناراضی‌ت ایرانیان و مسائل و مشکلات هم‌وطنان صورت گرفته است. هرچند زیدآبادی و افراد دیگری نظیر او تلاش کردند تا با بیفای نقش میانه و واسط

توقیف روزنامه‌های خصوصی کشور با حکم توقیف هیئت نظارت بر مطبوعات هستیم.

انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی این اقدام را مجازاتی شدید و در بدترین شرایط زمانی می‌داند؛ چراکه معتقدیم حکم به توقیف و لغو امتیاز از مصادیق مجازات قضائی و حداکثری است که باید به‌عنوان آخرین مجازات‌ها اعمال شود؛ زیرا موجب سوق‌دادن مخاطب به رسانه‌های خارجی و بی‌کاری ده‌ها نیروی شاغل در رسانه خواهد شد. بنابراین بر این باوریم که با این حکم، هیئت نظارت از رسالت و وظایف ذاتی خویش که همانا هدایت

توقیف روزنامه جهان صنعت توسط هیئت نظارت بر مطبوعات، باعث موجی از نگرانی در بین اصحاب رسانه شده است. این در حالی است که همگان در آسیب‌شناسی وضعیت کنونی به انتقال مرجعیت خبری از داخل به خارج از کشور اذعان دارند. بنابراین اعتبارزدایی از رسانه‌های داخلی که یکی از دلایل انتقال مرجعیت است، باید به دقت مورد توجه قرار گیرد. لذا ضرورت مدارا و ایجاد فضای امن برای رسانه‌های داخلی به‌عنوان کلید برگشت مرجعیت خبری بسیار پراهمیت است. ولی در چنین وضعیتی، شوربخانه شاهد مجازات سخت‌گیرانه یکی از

رهبر انقلاب در دیدار بسیجیان و با اشاره به بیانیه امام (ره) در آذر ۶۷ و استفاده ایشان از ادبیات فاخر در مدح بسیج تشریح فرمودند: مخاطب امام خمینی (ره) همه بسیجیان گذشته و حال و آینده هستند

صفحه ۲

عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری

یادداشت

برای احمد زیدآبادی ورنجی که تجربه می‌کند

احسان هوشمند

احمد زیدآبادی در یادداشتی با عنوان «لحظه خداحافظی» ضمن تشریح دلایل انتشار یادداشت خداحافظی از نوشتن سیاسی و فشارهایی که به دلیل مواضعش بر او وارد شده، نوشت: «فشارها همه سهو است و من چنان غریب و تنها مانده‌ام که مرگ را بر هم‌وطنی با چنین افرادی ترجیح می‌دهم». پس از انتشار یادداشت احمد زیدآبادی، گروه زیادی از هم‌وطنان به‌ویژه گروهی از نویسندگان و اهل قلم به اظهار نظر درباره دلایل این تصمیم ناگهانی احمدآقا پرداخته و بسیاری نیز این تصمیم را ناشی از بی‌حرمتی‌ها و توهمین‌های صورت‌گرفته به او به‌ویژه پس از انتشار یادداشت زیدآبادی خطاب به حامد اسماعیلیون دانستند. توضیحات بعدی احمد زیدآبادی نشان داد از نظر او این موضع جدید او تنها ناشی از توهمین‌ها نیست که به قول خودش باد هوست. او تأکید کرد: «در این شرایط مافوق حساس کنونی کشگری به شیوه مألوف من به امری پرهزینه و بی‌فایده تبدیل شده است و به‌زودی حتی غیرممکن می‌شود».

۱- مواضع احمد زیدآبادی که سال‌های طولانی هزینه مواضعش را پرداخت کرده، نشانگر رویکرد عقلایی به سیاست است. بنیان رویکرد

یادداشت

بیانیه انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی در اعتراض به توقیف روزنامه جهان صنعت

سرمقاله

البرز و تأمین آب استان تهران

مهدی زارع

پنجم مرداد ۱۴۰۱ شرکت آب منطقه‌ای تهران اعلام کرد از مجموع ظرفیت حدود ۱۰۹ میلیارد مترمکعبی پنج سد تأمین‌کننده آب شرب استان تهران، ۵۶۹ میلیون مترمکعب آب پشت سدها ذخیره شده که نشان می‌دهد حدود ۲۷ درصد از ظرفیت کلی سدهای پنج‌گانه تأمین‌کننده آب استان تهران در آن زمان پر بوده است. میزان پرشدگی در ۱۶ مهر ۱۴۰۱ به حدود ۲۰ درصد رسید. در اول آذر ۱۴۰۱ مجموع حجم مخازن سدهای تأمین‌کننده آب تهران ۳۰۷ میلیون مترمکعب بود که حدود ۱۷ درصد پرشدگی مخازن را نشان می‌دهد. این رقم در سال گذشته ۳۹۳ میلیون مترمکعب بوده که کاهش در حدود ۸۶ میلیون مترمکعب شاهد هستیم. رود لار در حوضه آبخیز هراز در مجاور سامانه آتشفشانی دماوند قرار دارد و مهم‌ترین سرمنشأ رودخانه هراز است. طرح سد لار از اوایل دهه ۲۰ شمسی مطرح شد و در همان آغاز کار زنده‌یاد دکتر بدالله سبحانی، استاد زمین‌شناسی دانشگاه تهران، مکان احداث سد روی سازند لار را از نظر زمین‌شناسی غلط اعلام کرد. دهه ۵۰ که مطالعات سد لار آغاز شد، هدف اعلام‌شده آن تأمین آب دشت بزرگ هراز و همچنین تأمین آب تهران -از طریق انتقال آب به مخزن سد لتیان- بود. در همان موقع نیز استاد دکتر فریدون سبحانی، استاد وقت زمین‌شناسی دانشگاه تهران، در مطالعاتی درباره سازند لار و سنگ‌های رسوبی آن نشان داد که اهداف پروژه لار قابل تأمین نیست. نگارنده به یاد دارد که در آذر سال ۱۳۶۷ در بازدید کلاس زمین‌شناسی در منطقه لار، جاده هراز و پیرامون آتشفشان دماوند، استاد سبحانی به خوبی مسئله سد لار را برای ما دانشجویانشان تحلیل کرد و نشان داد که سنگ‌های رسوبی منطقه در عمل مسیرهای گوناگون فرار آب از مخزن سد آب را فراهم کرده که در پژوهش‌های ایشان در دانشگاه تهران و نزد وزارت نیرو به خوبی نشان داده شده بود. از بدو آغاز کار آنگیری سد لار از سال ۶۰ تاکنون، مشکل نشت آب از اطراف مخزن سد پدیدار شده، به‌نحوی که حدود ۲۲۰ میلیون مترمکعب آب، از چشمه‌های شکل‌گرفته در ۱۰ کیلومتری پایین‌دست سد خارج می‌شود و به‌طور متوسط ۱۷۰ میلیون مترمکعب آب باقی‌مانده ذخیره‌شده در مخزن، به سمت نیروگاه کلان و سد لتیان تهران ارسال می‌شود. با افزایش رشد جمعیت تهران و ساخت شهرک‌های اقماری اطراف آن، به‌تدریج حقایق‌های دشت هراز از سد لار توسط وزارت نیرو حذف شد و با هدف جبران کمبود آب دشت هراز، وزارت نیرو تصمیم نادرست دیگری می‌گیرد و آن احداث سد هراز روی رود هراز است که از سال ۸۹ ساخت آن آغاز شده است. مطالعات علاج‌بخشی سد لار از سال ۹۳ آغاز شد و چنین نتیجه‌ای رسید: ساخت سازه آنگیر در محل چشمه‌های پایین‌دست سد که آب از آن نشت می‌کند و احداث تونلی به مسافت ۲۸ کیلومتر برای جمع‌آوری ۱۶۰ میلیون مترمکعب آب و انتقال سد لار به نیروگاه کلان در ۱۰ کیلومتری سد لتیان در استان تهران، به منظور انتقال آب به استان تهران. از آغاز بهره‌برداری از سد لار تا آغاز بهره‌برداری این تونل، ۳۲۰ میلیون مترمکعب از کل آب‌دهی ۴۸۱ میلیون مترمکعب رود لار یا به عبارتی ۶۸ درصد آب این رودخانه به تهران منتقل شد که چیزی در حدود ۵۰ درصد آب‌دهی فعلی رودخانه هراز بوده است. البته با وجود ناپدیدماندن رقم ۳۲۰ میلیون مترمکعبی آب ارسالی به تهران به دلیل استراتژیک شدن بحث آب شرب، درصد برداشت آب برای تهران بیشتر شده و ضمناً با توجه به خشک‌سالی‌های اخیر یکی از مهم‌ترین سرمنشاهای رود هراز و حقایق‌های دشت هراز حذف شده است. میزان بارندگی از ابتدای مهرماه تا اول آذر ۱۴۰۱ در حوضه آبریز شرکت آب منطقه‌ای تهران ۱۴ میلی‌متر گزارش شد. این رقم در سال گذشته آبی ۳۵ و نیم میلی‌متر بوده و در متوسط بلندمدت ۴۳ میلی‌متر گزارش شده است که کاهش در حدود ۶۰ و ۶۷ درصد را نشان می‌دهد. آب شهر تهران توسط پنج سد شامل سدهای طالقان و امیرکبیر در غرب و سدهای لار، لتیان و ماملو در شرق تهران، حدود ۵۰ درصد از غرب تهران و ۵۰ درصد از شرق تهران تأمین می‌شود. در اول آبان ۱۴۰۱ سطح دریاچه سد لتیان حدود ۲۸ متر پایین‌تر از حداکثر تراز بهره‌برداری قرار داشت. حجم آب موجود در مخزن سد امیرکبیر حدود ۱۲۴ میلیون مترمکعب بوده و این میزان در روز مشابه سال گذشته ۱۶۱ میلیون مترمکعب بوده است. همچنین حجم ذخیره آب سد طالقان از ۲۷۰ میلیون مترمکعب سال گذشته به ۲۴۹ میلیون مترمکعب کاهش پیدا کرده است. حجم ذخیره آب سد لار در پایان سال آبی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در حد ۱۱۷ میلیون مترمکعب بود که در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به ۸۴ میلیون مترمکعب رسید و حجم آب سد ماملو نیز از ۹۸ میلیون مترمکعب به ۵۸ میلیون مترمکعب رسید. به دلیل تغییرات اقلیمی، رشد جمعیت، توسعه اقتصادی و مدیریت ضعیف آب، دسترسی محدود به منابع آب شیرین یک نگرانی اساسی برای جوامع در حال توسعه مانند جامعه ماست. خشک‌سالی و کمبود آب -دو پدیده عمده‌ای که اهمیت آب را به چالش می‌کشند- بر تمام بخش‌های اجتماعی-اقتصادی جامعه و به‌ویژه بر جمعیت‌های آسیب‌پذیرتر، فقیرتر یا حاشیه‌نشین‌تر اثر می‌گذارد. خشک‌سالی یکی از ویژگی‌های اقلیم طبیعی با بارش کمتر از حد متوسط است که می‌تواند ماه‌ها یا سال‌ها طول بکشد. درحالی‌که کمبود آب ناشی از عدم تعادل طولانی‌مدت بین تقاضا و عرضه آب است.

ادامه در صفحه ۵